

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

¹ Вінницький національний технічний університет

² Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського

Анотація. В статті розглянуто формування стратегії професійного розвитку особистості, зокрема визначені фактори, що впливають на цей процес. Відзначається можливість коригування стратегії відповідно до змін у робочому та соціокультурному середовищі. Окреслено відмінності між глобальними та ситуативними стратегіями, зважаючи на їх роль у професійному житті людини. Визначено важливість вибору ефективних стратегій в умовах змін на ринку праці.

Ключові слова: стратегія професійного розвитку; фактори впливу на професійний розвиток; соціокультурне середовище; роль освіти у розвитку стратегії; ринок праці.

Abstract. The article considers the formation of a strategy for professional development of a personality, in particular, the factors influencing this process. The possibility of adjusting the strategy in accordance with changes in the working and socio-cultural environment is noted. The differences between global and situational strategies are outlined, taking into account their role in a person's professional life. The importance of choosing effective strategies in the face of changes in the labour market is determined.

Keywords: professional development strategy; factors of influence on professional development; socio-cultural environment; role of education in the development of the strategy; labour market.

Вступ

Сучасні зміни в соціально-економічній сфері, які відбуваються під впливом цифрових технологій, вимагають від фахівців підвищеного рівня професіоналізму. Їм необхідно відповідати вимогам сучасності. Відтак, вивчення та узагальнення досвіду вчених щодо моделювання та розробки стратегій професійного розвитку майбутніх фахівців є значимим та актуальним завданням.

Результати дослідження

Розгляд наявних наукових підходів, відображених в публікаціях [1-4; 12] до побудови стратегії професійного дозволив визначити, що традиційно цей процес розглядається як незворотні, спрямовані та закономірні зміни особистості. Цікавим є визначення науковиці Р. Вайноли, яка розглядає розвиток особистості одночасно як «внутрішню і зовнішню активність, спрямовану на досягнення еталону особистості завдяки збагаченню її внутрішнього світу та вдосконаленню зовнішніх проявів за умов творчої самореалізації в суспільстві» [6, с. 29].

Більшість дослідників [7-9] визначають стратегію як систему узагальнених дій, необхідних для досягнення поставлених цілей, шляхом координування та розподілу ресурсів. Іншими словами, розробка стратегії полягає в створенні планів досягнення мети, в яких враховані потенційні можливості. Стратегія життя розглядається як процес, в якому суб'єкт спрямовує свої зусилля на досягнення оптимальних результатів у вирішенні ключових завдань життєдіяльності в умовах впливу навколишнього середовища. Цей підхід до стратегії наголошує на важливості виваженого розподілу ресурсів та плануванні для досягнення конкретних цілей [10]. Основна ідея полягає в тому, щоб ефективно використовувати доступні можливості в контексті поставлених завдань. У рамках стратегії життя, суб'єкт активно адаптується до змін в навколишньому середовищі, спрямовуючи свої зусилля на досягнення оптимальних результатів у ключових сферах свого життя.

В контексті започаткованого дослідження важливо підкреслити, що особистісний розвиток є динамічним і включає в себе не лише внутрішні трансформації, але й активну взаємодію зовнішніх чинників. Зазначений підхід відкриває перспективи для розуміння розвитку особистості як багатостороннього процесу, що об'єднує внутрішні високорівневі зміни та виявляється у конкретних соціальних взаємодіях [13]. Відзначення особистісного розвитку як творчої самореалізації в суспільстві підкреслює необхідність врахування індивідуальності та унікальності кожної особистості в контексті її соціокультурного оточення. Такий підхід акцентує на важливості розвитку не лише

внутрішніх когнітивних аспектів, але й соціальної компетентності для побудови власної стратегії професійного розвитку [14].

Аналіз публікацій [5; 7-9] дає підстави констатувати, що важливими чинниками при побудові такої стратегії є:

- особисті амбіції, цілі та інтереси, які визначають напрямок професійного розвитку. Важливо враховувати свої уподобання та мотивацію при визначенні майбутньої кар'єри;
- аналіз сучасних тенденцій у вибраній галузі, вивчення ринкових потреб і очікувань роботодавців, що дозволить уявити запити на фахівців певних професій та вимоги до працівників;
- врахування власного рівня освіти, наявних навичок та їх відповідності вимогам ринку праці є ключовим для розробки ефективної стратегії розвитку;
- технологічний прогрес, що суттєво впливає на вимоги до професій та компетенцій. Постійне вдосконалення навичок у контексті технологічних інновацій стає необхідним елементом стратегії;
- робоче середовище та культура компанії, специфіка яких можуть впливати на вибір професійних шляхів. Важливо обирати стратегії, які відповідають конкретному робочому середовищу;
- наявні економічні умови. Зміни в економіці та ринкові коливання можуть впливати на стратегії професійного розвитку.

Говорячи про формування стратегії професійного розвитку доцільно визначити два типи стратегій: довготривалі (глобальні) та короткочасні (ситуативні). Глобальна стратегія є постійною впродовж життя, тоді як ситуативні стратегії формуються за певних обставин [11].

Висновки

Зміст, особливості та ефективність професійного розвитку фахівця визначаються, з одного боку, ключовими характеристиками та вимогами його професійної діяльності, а з іншого – особистісними цінностями та соціальними аспектами життя людини. У процесі професійного розвитку у людини формуються нові, складні психічні структури, які лежать в основі індивідуального стилю його професійної діяльності. Отже, професійний розвиток особистості тісно пов'язаний з загальним розвитком особистості, засвоєнням нового досвіду, знань та навичок, а також з трансформацією мотивації та інтересів конкретної особи. Стратегія професійного розвитку визначає кроки та етапи професійного становлення фахівця та формує модель професійної поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>
2. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110-121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>
3. Dembitska S, Kuzmenko O. S. Using technology of open space as one of the innovative methods of active learning in the training of technical specialties. *Collective monograph*. New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: collective monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". 2021. P.201–215.
4. Dembitska S., Kuzmenko O., Savchenko I., Demianenko V., Safronova A. Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, 2024. vol 901. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34
5. Miastkovska M., Dembitska S., Puhach V., Kobylanska I., Kobylanskyi O. Improving the efficiency of students' independent work during blended learning in technical universities. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, 2024. vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21
6. Вайнола Р.Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.04. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. 2009. 542 с.
7. Дембіцька С., Кузьменко О., Савченко І. STEM-технології як вагомий фактор розвитку природничо-технічної та професійно зорієнтованої освіти в посткоронавірусному світі. *Collective monograph*. Education in the

post-coronavirus world: the place of information and innovative technologies. Publishing House of Katowice School of Technology. 2020. P.195–210

8. Дембіцька С.В. Особливості освітніх інновацій в контексті розвитку цифрового суспільства. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 20 вер. 2023 р. / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. — Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2023. С.108-110.

9. Дембіцька С.В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С. 1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>

10. Дембіцька С.В., Кобилянська І. М., Пугач С.С. Особливості реалізації навчання впродовж життя фахівців технічних спеціальностей. *Педагогічний альманах*. 2020. Випуск 46. С.117–124.

11. Дембіцька С.В., Кобилянська І.М. Вдосконалення професійної підготовки фахівців технічних спеціальностей в контексті інноваційного розвитку вищої освіти. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 21 квітня 2023 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. с.347-348

12. Дембіцька С.В., Кобилянська І.М., Кобилянський О.В. Вдосконалення професійної підготовки фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2022)» : збірник доповідей. Вінниця: ВНТУ, 2022.С.450-451.

13. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В., Кравець О.М. Шляхи покращення професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. Колективна монографія. Особистісно-професійне становлення майбутнього педагога: монографія. Вінниця: Твори. 2020. С.91–112

14. Дембіцька С.В., Кузьменко О., Кобилянський О. Інноваційні засоби формування професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки*. 2022. № 7(1-2). С. 01–07. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>

Сіверт Ілля Іванович – студент групи ІПО-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: volk.sivert@gmail.com

Соцький Богдан Олександрович – студент групи 4-SOI, факультет фізики, математики та комп'ютерних наук, Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, Вінниця, e-mail: sotskiy2k2@gmail.com

Sivert Illia Ivanovych – student of group IPO-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: volk.sivert@gmail.com

Sotskiy Bohdan Oleksandrovych – student of group 4-SOI, Faculty of Physics, Mathematics and Computer Science, Mykhailo Kotsiubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, e-mail: sotskiy2k2@gmail.com